

# Psykologiske og pædagogiske profiler

- fokus på læringsformer hos
  - stressede børn
  - egocentrerede børn
  - sub - gruppe orienterede børn
  - børn med psykiske problemer
  
- pædagogiske metoder ift de fire ovennævnte grupper
  - medierende systemer
  
- psykologiske og pædagogiske test



v. psykolog Steen Hilling  
[www.munkholm.cc](http://www.munkholm.cc)

Voveligt at forsøge at skabe et grundlag for sammenhænge mellem de psykologiske læringsformer og de pædagogiske praktiske metoder.

Men alle, der arbejder i det specialpædagogiske felt har en praksisviden om at:

**bestemte elever profiterer af bestemte metoder/materialer**

Nu kommer vi så i dette oplæg en del tættere på at kunne fastlægge elevprofiler ift pædagogiske metoder.

I denne artikel vil der blive fokuseret på børn og unges læring, deres særlige problemer i sammenhæng med at fremvise AKT problemer. Der er vist de pædagogiske redskaber, der anvendes og også vist de pædagogiske metoder, som er virksomme ift AKT elever.

Evidens – hvad er det så?

Kan vi leve op til sådanne krav om validering og dokumentation?

## **Evidens - hvad er det?**

Virker de indsats, som den offentlige sektor gennemfører for sine borgere? I mange tilfælde er det et let spørgsmål at svare på. Sneen bliver ryddet af vejene, meget få børn dør af mæslinger længere, og de fleste mordere bliver fanget. Resultaterne af den offentlige indsats er umiddelbart synlige.

Men i mange andre tilfælde er det meget svært at gennemskue, om indsatsen nytter – og især om den nytter lige så godt eller bedre end en anden indsats. Hvad er f.eks. den bedste måde at lære børn at læse, hvordan bør mennesker med hjerneskade genoptrænes, og hvordan hjælpes svage grupper ind på arbejdsmarkedet? Det er spørgsmål, hvor hverken brugere eller ansatte direkte kan gennemskue, om den eller de metoder, de anvender, faktisk er den bedst kendte.

Det er i disse situationer, hvor det er svært at gennemskue, om indsatsen virker og virker optimalt, at begrebet evidens er relevant.

Grundideen i evidens er, at der er *forskel* på hvor sikker man kan være på resultaterne fra forskellige typer af forskning og undersøgelser.

Evidens er en måde til systematisk:

at vurdere kvaliteten af forskning og undersøgelser af effekter.

at sammenfatte den mest sikre viden og skære den mindre sikre viden fra.

De mest sikre resultater opnår man ved såkaldte systematiske *forskningsoversigter* (systematic reviews), det vil sige ved at sammenfatte flere undersøgelser, som man systematisk har ledt efter og dernæst kritisk vurderet kvaliteten af.

De næstmest sikre resultater opnår man ved hjælp af såkaldte lodtrækningsforsøg. Ved *lodtrækningsforsøg* deler man folk op i typisk to grupper. En der modtager en indsats og nogen, der ikke gør det. Efter nogen (ofte lovlig kort) tid, sammenligner man de to grupper. Hvis ellers forsøget er gennemført ordentligt, så skyldtes en eventuel forskel mellem de to grupper højest sandsynligt indsatsen og ikke andet end indsatsen. F.eks. har man undersøgt, om det kan reducere antallet af bilulykker at tilbyde tidlig køreundervisning til unge, før de får kørekort. Flere lodtrækningsstudier viser, at det er en meget dårlig ide. For tidlig køreundervisning har en bivirkning, nemlig at de unge begynder tidligere som bilister, end de ellers ville have gjort. Denne utilsigtede effekt medfører, at flere i gruppen, der modtog undervisning, end i gruppen der ikke modtog køreundervisning, var indblandet i trafikulykker. Så her virkede indsatsen stik imod hensigten. Denne viden kan man kun få fat i ved at lave et lodtrækningsstudie.

De tredjemest sikre resultater opnår man ved såkaldte *kohorte-* eller *forløbsstudier*, hvor man følger en gruppe mennesker i lang tid og ser på, om det har effekt, hvis nogen f.eks. udsættes for en indsats eller en påvirkning, som andre ikke udsættes for. Det er f.eks. gennem kohortestudier at man kan konstatere, at rygere i langt højere grad end ikke-rygere får stribevis af farlige sygdomme og ofte et betydeligt kortere liv.

Den *mindst* sikre viden får man fra case-historier. Der er utallige muligheder for at lære noget forkert af enkeltstående historier: f.eks. at rygning er ufarligt, fordi man kender en ældre ryger, der aldrig har haft en sygedag. Der er masser af skavanker og dårligdomme, der har en tendens til at komme og gå. Gør man et eller andet, når man har det skidt – uanset om det er at drikke mælk, før man går i seng, gå med grønne sokker eller spise japansk tang – så ser det ud, som om det virker. Man får det jo bedre. Men det er jo netop, fordi en skavank svinger til det bedre, og ikke fordi indsatsen virker.

I praksis består evidensbaseret viden først og fremmest af såkaldte systematiske reviews, der især offentliggøres af to globale samarbejder: Cochrane-samarbejdet, der dækker sundhedsområdet i bred forstand, f.eks. også rehabilitering, og Campbell-

samarbejdet, der dækker de øvrige velfærdsområder. Danskere har gratis adgang til Cochrane Collaborations meget omfattende hjemmeside via f.eks. [www.sundhed.dk](http://www.sundhed.dk) eller [www.cochrane.dk](http://www.cochrane.dk). Campbell Collaborations hjemmeside, som er langt mindre omfattende, nås via Nordisk Campbell Center – se [www.nc2.dk](http://www.nc2.dk).

Evidenstankegangen rummer en række spændende muligheder. Først og fremmest kan brugere undgå at blive udsat for virkningsløse eller måske direkte skadelige behandlinger og indsatser. Brugere kan – fordi der lægges en betydelig vægt på kortfattet og klar kommunikation – relativt nemt sætte sig ind i den allermest avancerede faglige viden på et område. Brugere – og deres organisationer – bør også insistere på, at den forskning, der laves med og om dem, bør have en så høj kvalitet, at den som udgangspunkt kan blive en del af et systematisk review. Et så højt kvalitetskrav er det desværre kun ganske få procent af al effekt-forskning, der lever op til.

Der er talrige systematiske reviews, der viser, at der *ikke* findes evidensbaseret viden på et område. Både brugere og fagfolk arbejder derfor ofte delvist i blinde. For fagfolk rummer evidens klare muligheder til at blive bedre til ens fag og til at blive del af en løbende globalt baseret faglig udvikling.

Evidens spiller en stigende rolle politisk, i takt med at politikerne øger kravene til dokumentationen for, at der er en effekt. Men man skal også gøre sig klart, at evidensstankegangen vil tage mange årtier. Utallige spørgsmål og indsatser er aldrig undersøgt og blandt dem, der faktisk er undersøgt, er det et meget stort arbejde at indsamle og vurdere undersøgelserne.

Evidensstankegangen er lettest at anvende på de indsatser, der er lette at beskrive og ”sætte på formel”. Men det er også muligt at undersøge effekterne af mere sammensatte eller helhedsorienterede indsatser, hvis man benytter den overfor én gruppe, men ikke overfor en anden. Det er selvsagt ikke uetisk, at ”gøre ingenting” overfor nogle brugere, hvis man er i tvivl om indsatsen overhovedet virker.

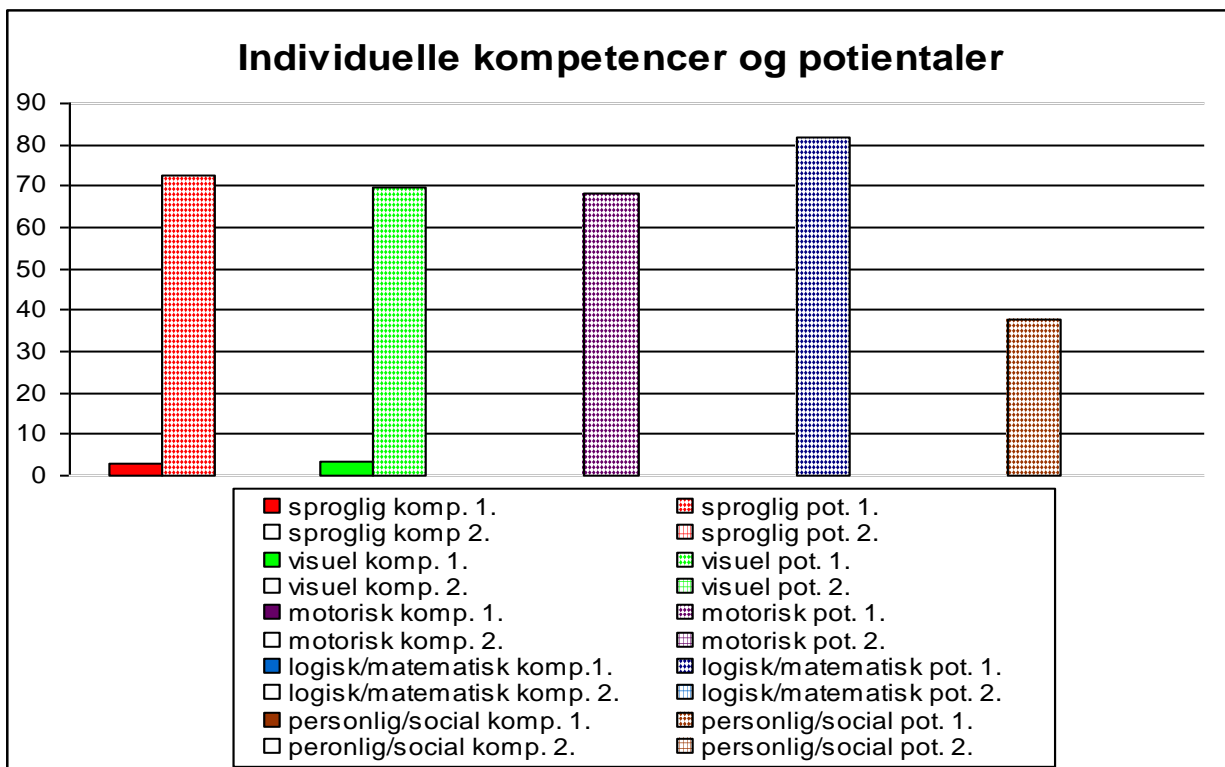
Det er meget begrænset, hvad der findes på dansk om evidens. Huset Mandag Morgen har udgivet et større debat oplæg omkring mulighederne og begrænsningerne i evidensstankegangen. Oplægget kan gratis downloades på [www.mm.dk/filer/evidens.pdf](http://www.mm.dk/filer/evidens.pdf). Debatoplægget rummer yderligere links og referencer til andre hjemmesider med evidensbaseret viden.

*Temaet om evidens er udarbejdet af Anders Hede, Huset Mandag Morgen.*

## Profiler på stressede børn

Der fokuseres på dels en udvalgt case, som dog er baseret på ikke mindre end 52 indskoringer i ScreeningsPAS med handleplan. Det er en fiktiv elev som går i 3. klasse og som efter en skilsmisse har haft tiltagende læringsproblemer samt personlige problemer. Hans sociale liv er næsten gået i stå og han skal have hjælp til ret så meget i hverdagen.

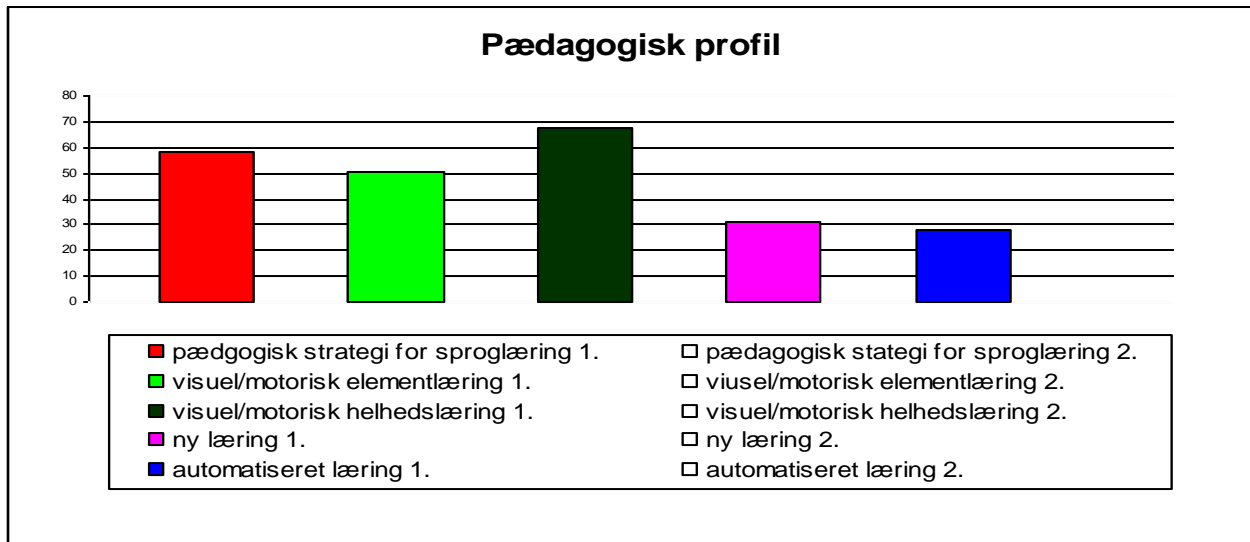
Profilen for Svend – vist i grafer, ser ud som følger:



Kompetencer dvs. at eleven kan dette område med høj grad af selvstændighed er altid vist i helfarvede søjler.

Potentialer dvs. at eleven skal have en relevant hjælp eller skal kunne hjælpe sig selv er altid vist i skraverede søjler.

(Systemet er bygget op således, at eleven kan sammenlignes med sig selv og derfor er der en score 1 og en score 2 – alle beregninger er i % af det antal besvarelser, der er foretaget i en fokuseret og målrettet skema relateret til gennemførte opgaver)



Herefter ses PAS-systemets udskrivning af et pædagogiske oplæg:

Eleven viser stort potentiale i komplekse opmærksomhedsfunktioner dvs. der kan skiftes mellem opgaver og eleven kan udsøge vigtigste element i en situation eller opgave, men kun når der tilbydes den rette hjælp.

Pædagogisk skal man acceptere at eleven kan skifte selvstændigt men have hjælp til at finde ud af mellem hvad der skal skiftes. Tal med eleven om, hvilken støtte der er behov for f.eks. at pege, udstrege, sortere, lægge til side – skal opgaverne være med billeder, handlingsorienteret eller sproglige. Den tid, der her skal bruges til at skifte kan betyde, at man skal lave aftaler om pauser ca. hvert 15 min.

Da det er i opmærksomhedsfeltet kan en motorisk pauseaktivitet være hensigtsmæssig. For gode ideer og hjælp - se i Håndbog om opmærksomhed

Eleven viser en moderat selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, indhold og kommunikation – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en lav selvstændighed i visuel hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve

mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en lav selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, sprogets struktur og system

Pædagogik: at tydeliggøre elevens sproglige strukturelle strategier er en stor hjælp f.eks. husk lige at ...evt. ved at henvise til tidligere erfaringer.

Eleven viser et moderat potentiale i sprog som her omfatter indhold og kommunikation (se pragmatik område 17)

Pædagogik: at hjælpe ved at tydeliggøre elevens sproglige indholds strategier er en stor hjælp. Henvis til synonymer eller beskrivelser som eleven har arbejdet med – benyt log-bog.

Eleven viser en høj grad af potentiale i visuel - billed dannelse som her omfatter enkeltelementer f.eks. små figurer, ansigtsudtryk som fast billede (mund, øjne, rynker o.l.) gestalt, visuelle enkelt strukturer og systemer f.eks. at kende rækkefølger i handlinger ud fra billedgenkendelse.

Pædagogik: at finde og benytte elevens egne hjælpestrategier så der kan tydeliggøres elevens egne strukturelle indre scenarier.

Eleven viser en mindre grad af selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter helheder f.eks. overblik på scenen i sociale sammenhænge, ansigts- og kropsudtryk som følelse/gestalt, visuelt overblik f.eks. at kende sammenhænge mellem handlinger ud fra billedgenkendelse.

Pædagogik: at tydeliggøre elevens eget overblik mellem handlinger og at støtte eksisterende overblik på situationer. Der kan med fordel anvendes en overblikstruktur og synliggørelse af elevens egne opfattelser ved anvendelse af MindMap systemer.

Eleven viser et højt potentiale i handle – motorisk strategier, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/små figurer.

Pædagogik. Hjælp skal tilbydes til de motoriske mønstre. Benyt elevens finmotoriske færdigheder til at samle, håndtere med små ting f.eks. er reparationer af motorer samt at skære uroer til ophæng mm.

Eleven viser et højt potentiale i handle – motorisk strategier, som her omfatter helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund

Pædagogik: Støt op med gode kompenseringer. Benyt elevens kropskoordinerende færdigheder som ”leder” i f.eks. spejder-aktiviteter.

Eleven viser et højt potentiale i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter de serielle regneprocesser dvs tallinieforståelse og struktur

Pædagogik. Nu er der behov for megen hjælp og støttestrategier. Tag en samtale med eleven og få opstillet en række af gode modeller. Benyt elevens egne modeller for at strukturere og opstille matematisk tænkning og handling Eleven har muligheder og motivation for at benytte og at udøve matematik.

Benyt log-bog som en fastholdelse af modelopgaver.

Eleven viser et højt potentiale i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter klassifikationsprocesserne dvs. mængdelære og forståelse. Har en god helhedsopfattelse af logikken.

Pædagogik. Nu er der behov for megen hjælp og støttestrategier. Tag en samtale med eleven og få opstillet en række af gode modeller. Benyt elevens egne oplevelser af den logisk matematiske verden. Eleven har muligheder for at benytte og at opleve glæden ved matematik. Benyt log-bog som en fastholdelse af modelopgaver.

Eleven har et højt potentiale i den personlige kompetence som omfatter indsigt og handlen i eget liv. Pædagogik: Eleven skal støttes meget for at de erfaringer kan benytte som diskussion og til nuancering af personlige livsmål. Livserfaring bør samles i en log-bog, så man kan se sin egen udvikling. Der kan med fordel laves livsplaner for og sammen med eleven ved at give opgaver samt komme med egne erfaringer på livet.

Eleven har et omfattende problem i den sociale kompetence som omfatter indsigt og handlen i det sociale liv. Pædagogik: Eleven er ikke motiveret og der bør støttes op med andre kompetencer. Der kan være behov for professionel hjælp til at komme videre.

En elev med stress vil oftest blive moderat neurotisk, da eleven svært kan stole på sin egen værdsættelse. Her er valgt en scoring fra UngePAS systemet, hvor der kan udskrives en handleplan for personlighedsproblemer.

#### **En person med moderate neurotiske træk.**

**Bekymrende personlighedstræk;** Overdreven forsigtighed, optagethed af detaljer, regler, præstationer, stædighed, lader sig let påvirke af andre, egocentrisk, såres let, skal have anerkendelse, meget optaget af udseende og tiltrækningsevne, svingende følelsesudbrud.

**Testresultatet er ikke alarmerende, men bør give anledning til øget opmærksomhed**



En sådan person er kendetegnet ved at være overdreven forsigtig, optaget af detaljer, ja kan direkte hænge sig fast i et enkelt ord, som blev sagt på en bestemt måde, være regelrytter og have meget høje præstationskrav samt være stædig og mangle fleksibilitet. Samtidig ses ofte at personen kan være let påvirkelig af andre, egocentreret og meget sårbar. Skal have anerkendelse hele tiden og er meget optaget af sig selv – selvcentreret. Viser ofte svingende følelsesudbrud.

Et emne som ”livshistorien” vil her være velegnet, for at få sat sprog på oplevelser og følelser.

Det er i et sådan læringsmiljø nødvendigt at have en meget høj grad af forudseenhed og at eleverne kan forudsige hvad der forventes af dem som individer, hvad der forventes af undervisningen og hvilke værdier som der stræbes mod. Få lærere på klassen som er et godt samarbejdet team må anses for helt nødvendigt. Men selv om man opfylder det netop beskrevne pædagogiske læringsmiljø vil sådanne elever stadig have mange følelsesmæssige udbrud og en manglende fleksibilitet for forandringsprocesser. Den ensartethed som tilstræbes vil hele tiden blive sat under pres, fordi sådanne elever ”provokerer” systemet til at tage særlige individuelle hensyn, og så vil alle de andre føle sig tilsidesat. Lærerne vil have en oplevelse af at hvis de

gør en ting så er der kritik, ændrer de tingenes tilstand så er der kritik, - lige meget hvad der gøres må der forventes

kritik fra sådanne elever. Derfor kan man med fordel skrive individuelle kontrakter for at låse eleverne på

bestemte typer af undervisning, men selv dette vil skabe kritiske bemærkninger. Men en synliggjort og kontrakt

bestemt undervisning vil efterhånden medføre at kritiske røster bliver dæmpet, fordi lærerne kan blive ved med

at sætte det aftalte op mod kritikken. Der skal så med korte mellemrum være et forum for at lave om på aftaler,

fordi det så bliver muligt at flytte kritik frem til sådanne møder – og at eleverne selvstændigt skal fremføre

begrundede forslag til ændringer. Nu er det så et problem med de elever som er beskrevet tidligere. De ønsker

nemlig ikke sådanne tiltag. Derfor kan det være hensigtsmæssig at gruppeopdele eleverne, og skabe forskellige

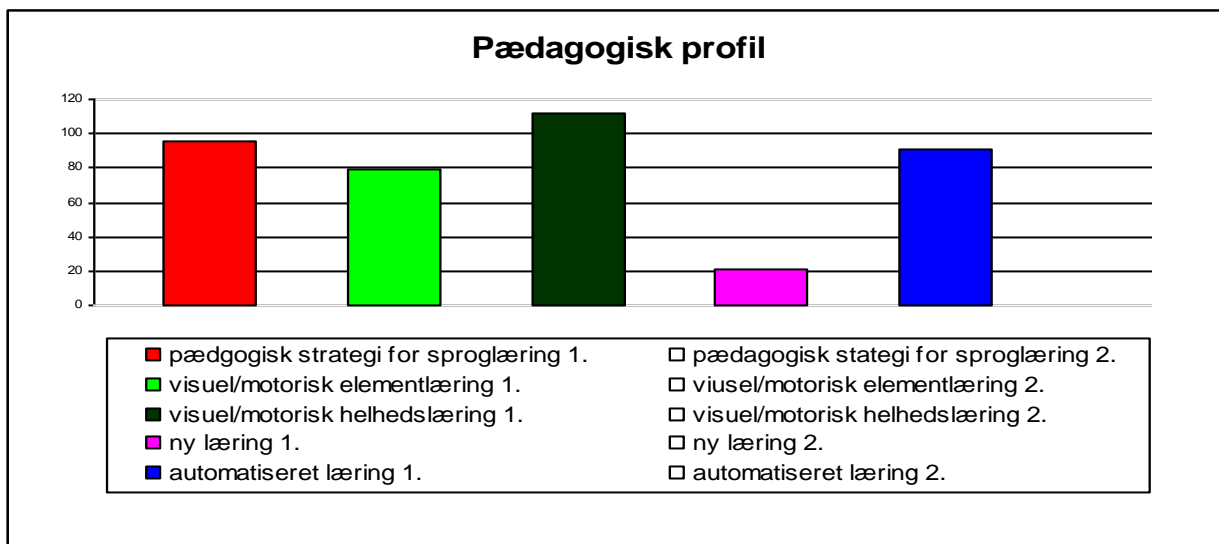
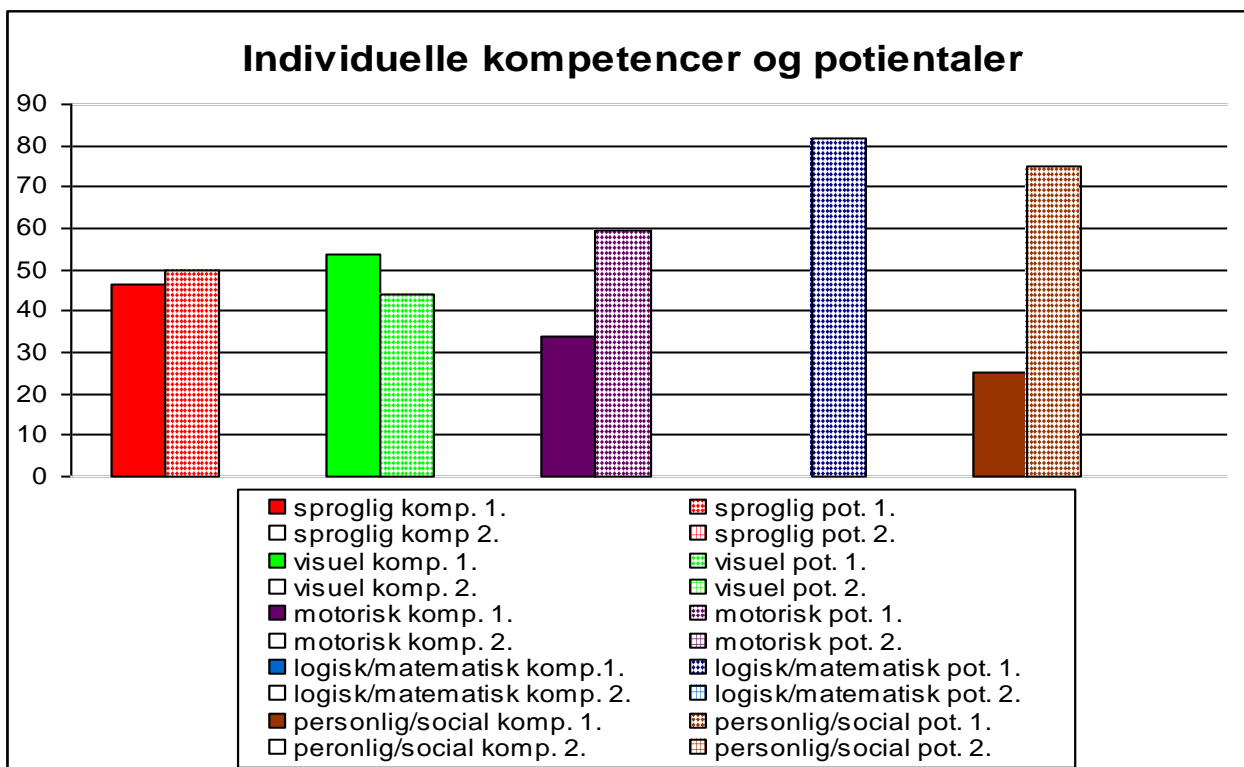
læringsmiljøer.

---

## **Profiler på egocentrerede børn**

Der fokuseres på dels en udvalgt case, som dog er baseret på ikke mindre end 44 indskringer i ScreeningsPAS med handleplan. Det er en fiktiv elev (pige) som går i 4. klasse og som har boet alene med sin mor siden 1 års alderen. Både SFO og lærerne kan svært forstå at eleven hele tiden er selvpromoverende.

Profilen for Bibi – vist i grafer, ser ud som følger:



Herefter ses PAS-systemets udskrivning af et pædagogiske oplæg:

Eleven viser moderat/middel kompetence i grundlæggende opmærksomhed dvs. tempo afstemmes efter opgave og eleven kan koncentrere sig kortvarigt over tid og på emne.

Pædagogik (udnyt denne moderate kompetence ved at styrke):

- Udpegning/markering, hvad der anses for det vigtigste på tavle/bøger/i materiale og situationer
- Synlig og kendt struktur på undervisningsmetoder og materialer. At sikre støtte at eleven har en

sikkerhed i den arbejdsproces der forventes

- Altid præcise instruktioner – korte og kendte. At sikre eleven har erfaringer med instruktionen.  
For gode ideer og hjælp - se i Håndbog om opmærksomhed

Eleven viser moderat/middel kompetence i komplekse opmærksomhedsfunktioner dvs. der kan skiftes mellem opgaver og eleven kan udsøge vigtigste element i en situation eller opgave. Pædagogisk skal man acceptere at eleven kan skifte selvstændigt men have hjælp til at finde ud af mellem hvad og hvorfor, der skal skiftes. Den tid, der her skal bruges til at skifte kan betyde, at man skal lave aftaler om pauser. Da det er i opmærksomhedsfeltet kan en motorisk pauseaktivitet være hensigtsmæssig.

For gode ideer og hjælp - se i Håndbog om opmærksomhed

Eleven viser en moderat selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, indhold og kommunikation – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en lav selvstændighed i visuel hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en moderat selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, sprogets struktur og system

Pædagogik: at tydeliggøre elevens sproglige strukturelle strategier er en stor hjælp f.eks. husk lige at ...!

Eleven viser en moderat selvstændighed i sprog som her omfatter indhold og kommunikation (se pragmatik område 17)

Pædagogik: at tydeliggøre elevens sproglige indholds strategier er en stor hjælp f.eks. husk lige at ... og hvad betyder!

Eleven viser en moderat selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter enkeltelementer f.eks. små figurer, ansigtsudtryk, visuel enkelt strukturer og systemer f.eks. at kende rækkefølger i handlinger ud fra billedgenkendelse.

Pædagogik: at tydeliggøre elevens egne og mest relevante strukturelle billede - strategier er en stor hjælp.

Eleven viser en moderat selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter helheder f.eks. overblik på scenen i sociale sammenhænge, ansigts- og kropsudtryk som

følelse/gestalt, visuelt overblik f.eks. at kende sammenhænge mellem handlinger ud fra billedgenkendelse.

Pædagogik: at tydeliggøre elevens eget overblik mellem handlinger og at støtte eksisterende overblik på situationer.

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk strategier, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme.

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk strategier, som her omfatter helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de overblikstrategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme.

Eleven viser et højt potentiale i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter de serielle regneprocesser dvs tallinieforståelse og struktur

Pædagogik. Nu er der behov for megen hjælp og støttestrategier. Tag en samtale med eleven og få opstillet en række af gode modeller. Benyt elevens egne modeller for at strukturere og opstille matematisk tænkning og handling Eleven har muligheder og motivation for at benytte og at udøve matematik.

Benyt log-bog som en fastholdelse af modelopgaver.

Eleven viser et højt potentiale i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter klassifikationsprocesserne dvs. mængdelære og forståelse. Har en god helhedsopfattelse af logikken.

Pædagogik. Nu er der behov for megen hjælp og støttestrategier. Tag en samtale med eleven og få opstillet en række af gode modeller. Benyt elevens egne oplevelser af den logisk matematiske verden. Eleven har muligheder for at benytte og at opleve glæden ved matematik. Benyt log-bog som en fastholdelse af modelopgaver.

Eleven har en middel grad af selvstændighed i den personlige kompetence som omfatter indsigt og handlen i eget liv. Pædagogik: Eleven har en række erfaringer man bør benytte som diskussion og til nuancering af personlige livsmål. Livserfaring bør samles i en log-bog, så man kan se sin egen udvikling

Eleven har et højt potentiale i den sociale kompetence som omfatter indsigt og handlen i det sociale liv. Pædagogik: Eleven har en række erfaringer man bør benytte som diskussion og til nuancering af social karakter. Social kognition eller erfaring bør samles i en log-bog så man kan anskue egen social udvikling. Der kan med fordel ses på social-livsplan sammen med eleven ved at give opgaver samt komme med egne erfaringer på livet

### **En person med stærke egocentrede træk.**

<b>Bekymrende persontræk:</b> Andre skal tage ansvar for mit liv, eftergivende, hjælpeløs, frygt for at stå på egne ben og være alene/forladt.
--

### **Testresultatet er ikke alarmerende, men bør give anledning til øget opmærksomhed**

En person med sådanne persontræk kan beskrives ved at andre skal tage ansvaret for mit liv fordi der er en selvopfattelse af at være hjælpeløs. At være eftergivende og være direkte bange for at stå på egne ben og være alene. Ligeledes er følelsen af at blive forladt direkte angstprovokerende. Persontræk af denne type medfører ofte meget stærke følelsesmæssige udbrud og svingninger. En personlighed, hvor man det ene øjeblik kan være belevet og indlevende for at opnå at nogen tager særlige hensyn og det næste direkte uforskammet og udnyttende med den viden man har om et andet menneske. Persontræk af denne karakter er de milde træk for borderline typen.

Der skal være samtaler med sådanne elever enten individuelt eller i grupper. Gerne i sammenhæng med undervisning, hvor der tages emner op med personlig og socialt indhold – social stories fra ungdomsbladene, og afklaring af elevernes selvstændige handlemønstre og følelser i forhold til historierne. Der kan svært arbejdes med drama med en sådan flok da de skal bruge megen refleksions tid til deres overvejelser.

Derfor er historier meget anvendelige. Ligeledes vil fortællinger fra det virkelige liv være af stor betydning  
– at løse dilemmaer.

Det er karakteristisk at der er elever under denne kategori, der forsøges at tvinge sig selv til ikke at have følelser, hvor man kan få lagt en arm om skulderne når man er ked af det. Sådanne elever kan hjælpes ved at få kæledyr, som de kan give og opnå følelser for. Hestepigerne er et godt eksempel på den store nærhed som der kan opstå. Men det er vigtigt at få genskabt sit følelsesliv i forhold til andre - også dyr, og her kan hundeopdræt, landbrug med dyr, dyrehandler eller zoo være steder praktiksteder, hvor man kan få skabt indhold, der kan anvendes i den følelsesmæssige reetablering af personligheden.

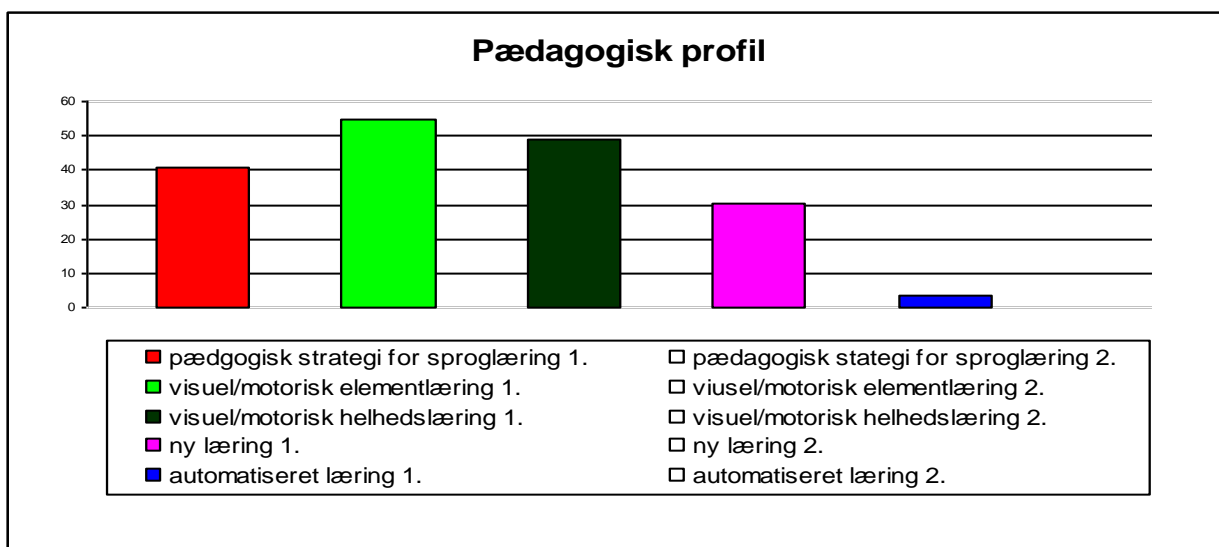
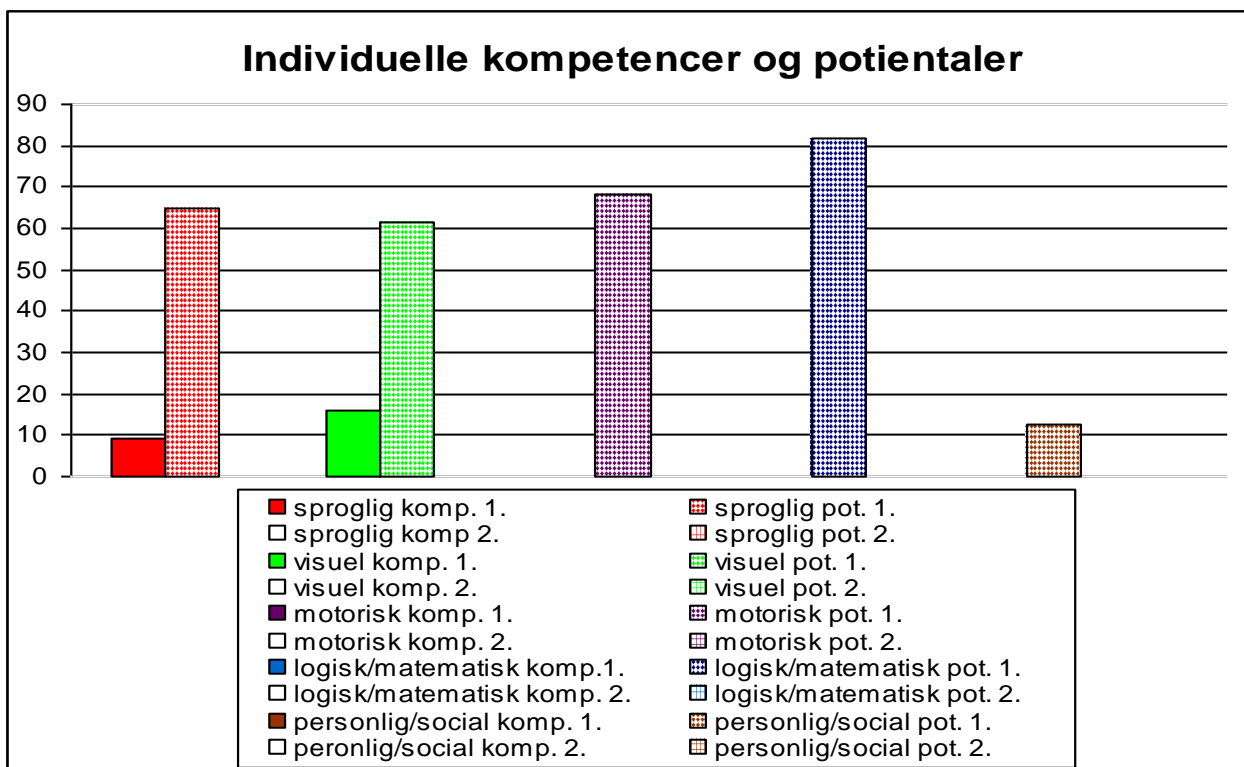
---

### **Profiler på sub - gruppe orienterede børn**

Der fokuseres på en udvalgt case, som dog er baseret på ikke mindre end 38 indskoringer i ScreeningsPAS med handleplan. Det er en fiktiv elev (pige) som går i 6. klasse og som har boet hos en plejefamilie siden sit 3. leveår.

Hun har på det sidste ikke været i skole mere end 10 dage ud af 90 dage – og ingen ved rigtig hvor hun befinder sig i dags og nattetimerne.

Profilen for Lise – vist i grafer, ser ud som følger:



Eleven viser lav kompetence i komplekse opmærksomhedsfunktioner dvs. der kan skiftes mellem opgaver og eleven kan udsøge vigtigste element i en situation eller opgave.

Pædagogisk skal man acceptere at eleven kan skifte selvstændigt men have hjælp til at finde ud af mellem hvad og hvorfor, der skal skiftes. Der tages udgangspunkt i at eleven kan klare en elementlæringsmodel, men skal have støtte til at få et overblik. Den tid, der her skal bruges til at skifte kan betyde, at man skal lave aftaler om pauser.

Da det er i opmærksomhedsfeltet kan en motorisk pauseaktivitet være hensigtsmæssig.

For gode ideer og hjælp - se i Håndbog om opmærksomhed

Eleven viser en lav selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, indhold og kommunikation – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en lav selvstændighed i visuel hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdele/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdele/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en lav selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, sprogets struktur og system  
Pædagogik: at tydeliggøre elevens sproglige strukturelle strategier er en stor hjælp f.eks. husk lige at ...evt. ved at henvise til tidligere erfaringer.

Eleven viser en mindre grad af selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter enkeltelementer f.eks. små figurer, ansigtsudtryk, visuel enkelt strukturer og systemer f.eks. at kende rækkefølger i handlinger ud fra billedgenkendelse.  
Pædagogik: at tydeliggøre elevens egne og mest relevante strukturelle billede - strategier er en stor hjælp. Der kan med fordel anvendes en strukturel synliggørelse af elevens egne opfattelser ved anvendelse af MindMap systemer og Powerpoint

Eleven viser en mindre grad af selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter helheder f.eks. overblik på scenen i sociale sammenhænge, ansigts- og kropsudtryk som følelse/gestalt, visuelt overblik f.eks. at kende sammenhænge mellem handlinger ud fra billedgenkendelse.  
Pædagogik: at tydeliggøre elevens eget overblik mellem handlinger og at støtte eksisterende overblik på situationer. Der kan med fordel anvendes en overblikstruktur og synliggørelse af elevens egne opfattelser ved anvendelse af MindMap systemer.

Eleven viser et højt potentiale i handle – motorisk strategier, som her omfatter delelementer/enkeltdele/små figurer.  
Pædagogik. Hjælp skal tilbydes til de motoriske mønstre. Benyt elevens finmotoriske færdigheder til at samle, håndtere med små ting f.eks. er reparationer af motorer samt at skære uroer til ophæng mm.

Eleven viser et høj potentiale i handle – motorisk strategier, som her omfatter helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund

Pædagogik: Støt op med gode kompenseringer. Benyt elevens kropskoordinerende færdigheder som ”leder” i f.eks. spejder-aktiviteter.

Eleven viser et højt potentiale i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter de serielle regneprocesser dvs tallinieforståelse og struktur

Pædagogik. Nu er der behov for megen hjælp og støttestrategier. Tag en samtale med eleven og få opstillet en række af gode modeller. Benyt elevens egne modeller for at strukturere og opstille matematisk tænkning og handling Eleven har muligheder og motivation for at benytte og at udøve matematik.

Benyt log-bog som en fastholdelse af modelopgaver.

Eleven viser et højt potentiale i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter klassifikationsprocesserne dvs. mængdelære og forståelse. Har en god helhedsopfattelse af logikken.

Pædagogik. Nu er der behov for megen hjælp og støttestrategier. Tag en samtale med eleven og få opstillet en række af gode modeller. Benyt elevens egne oplevelser af den logisk matematiske verden. Eleven har muligheder for at benytte og at opleve glæden ved matematik. Benyt log-bog som en fastholdelse af modelopgaver.

Eleven har et lavt potentiale i den personlige kompetence som omfatter indsigt og handlen i eget liv. Pædagogik: Eleven skal støttes meget for at de erfaringer kan benytte som diskussion og til nuancering af personlige livsmål. Livserfaring bør samles i en log-bog, så man kan se sin egen udvikling. Der kan med fordel laves livsplaner for og sammen med eleven ved at give opgaver samt komme med egne erfaringer på livet. Se film med personkarakteristika og lav analyser. Eleven er mindre motiveret.

Eleven har et omfattende problem i den sociale kompetence som omfatter indsigt og handlen i det sociale liv. Pædagogik: Eleven er ikke motiveret og der bør støttes op med andre kompetencer. Der kan være behov for professionel hjælp til at komme videre.

**En person med udadreagerende persontræk:**

**Bekymrende personlighedstræk er;** ønsker at være alene, reserveret, manglende opfattelse af sociale regler og værdier, handler uovervejnet, vurderer ikke konsekvenser, kommer let i konflikt, vredes udbrud, lunefuldt humør.

**Eleven skal indstilles til professionel hjælp**



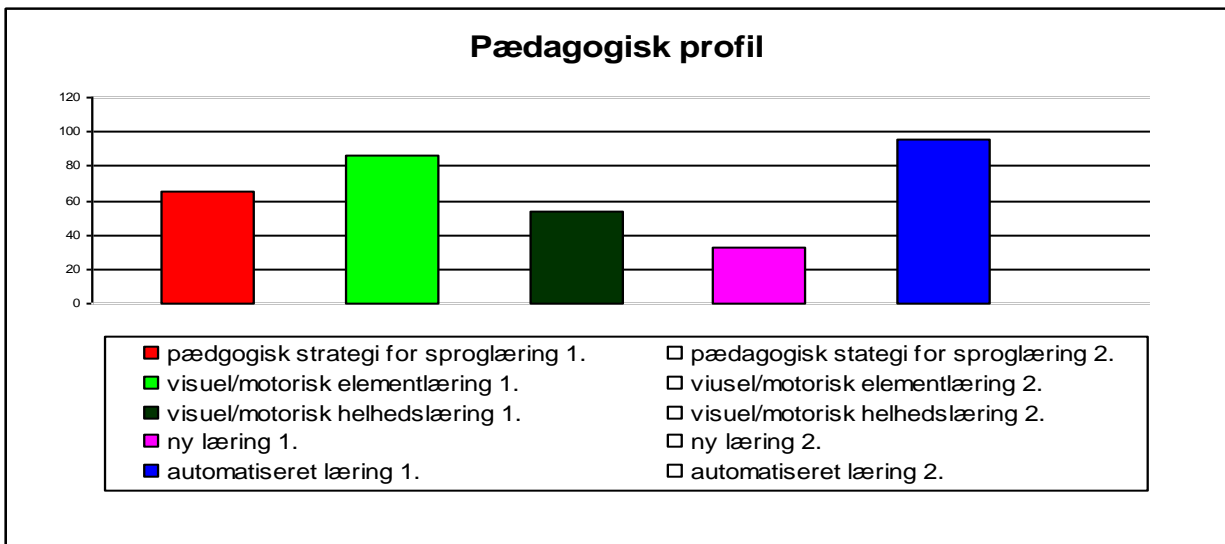
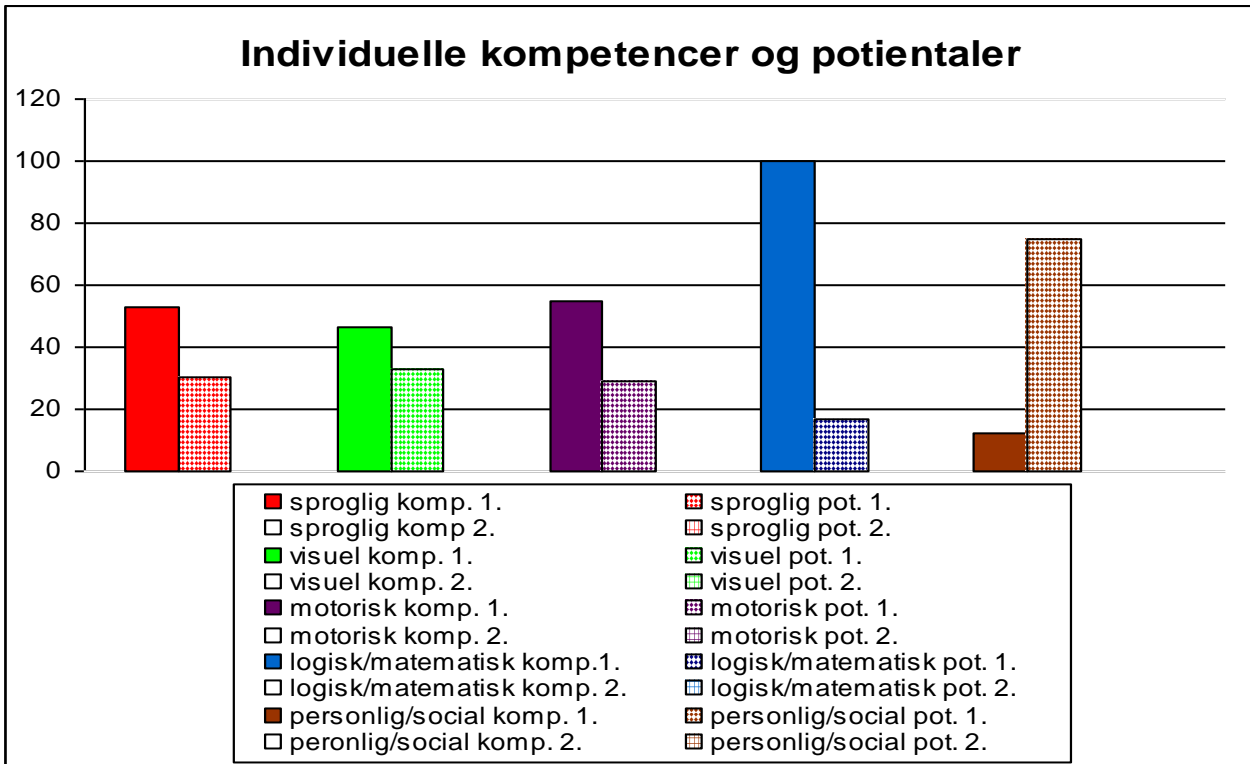
Denne type af persontræk er kendetegnet ved at være udad reagerende men ikke særlig vilde og voldsomme. Dette betyder fortsat at der skal ses på eleven med stor alvor, da parametrene er indikatorer for karakterafviger personligheden. Denne gruppe kan karakteriseres ved at have ønsker om at være alene, er reserveret og manglende opfattelse af sociale regler og værdier. De handler for det meste ret uovervejede og kan ikke vurdere konsekvenser. De kommer let i konflikt med vredesudbrud og kan være meget lunefulde og humørsvingende. Eleven vil kunne bidrage med så egocentrerede parametre i et læringsmiljø at der i en undervisningssituation må kræves særlige forhold. Eleven vil kræve deres særlige ret samt særbehandling af lærerne. Opfyldes sådan særbehandling ikke bliver eleverne nødt til at forstærke presset på lærerne og samtidig sikre at andre elever ikke opnår fordele som de selv mener sig berettigede til. Altså oplæg til ballade og store diskussioner om hver millimeter – dette er en krig som udspilles.

For at håndtere sådanne problematikker er man nødt til at skabe nogle ”goder” som er attraktive for egocentrikere. En egocentriker på dette niveau kan ikke lide de andre hvis de opnår goder. Så der skal være reelle goder – eller belønninger for alt som gennemføres efter de givne regler og systemer. Her er der ikke megen socialpsykologisk fleksibilitet, men en god portion af adfærds træning som er defineret klart for eleverne – her kan du være taber eller vinder og du kan altid få at vide og direkte måle dig selv i forhold til et klart afgrænset system. Belønning er på en sådan elev og gruppe af egocentrikere helt nødvendigt over lang tid. Og der må accepteres at der er nogle når regnskabet kommer, som ikke skal med på en tur, fordi de ikke har opnået og opfyldt kriterierne. Det bliver altså noget af et lærerjob at skabe de regler og værdier som skal overholdes for at få et læringsmiljø til at fungere.

---

## **Profiler på børn med psykiske problemer**

Der fokuseres på en udvalgt case, som dog er baseret på ikke mindre end 46 indskoringer i ScreeningsPAS med handleplan. Det er en fiktiv elev (dreng) som går i 8. klasse og som har en almindelig familie, men hvor moderen har haft gentagne psykisk depressive problemer. Lærerne er på det sidste blevet mere og mere bekymret, da eleven sidder mere i sine egne tanker uden kontakt med andre. Men han siger selv, at der ikke er noget galt. Profilen for Sune – vist i grafer, ser ud som følger:



Eleven viser moderat/middel kompetence i grundlæggende opmærksomhed dvs. tempo afstemmes efter opgave og eleven kan koncentrere sig kortvarigt over tid og på emne.

Pædagogik (udnyt denne moderate kompetence ved at styrke):

- Udpegning/markering, hvad der anses for det vigtigste på tavle/bøger/i materiale og situationer
- Synlig og kendt struktur på undervisningsmetoder og materialer. At sikre og støtte at eleven har en sikkerhed i den arbejdsproces der forventes

- Altid præcise instruktioner – korte og kendte. At sikre eleven har erfaringer med instruktionen.  
For gode ideer og hjælp - se i Håndbog om opmærksomhed

Eleven viser lav kompetence i komplekse opmærksomhedsfunktioner dvs. der kan skiftes mellem opgaver og eleven kan udsøge vigtigste element i en situation eller opgave.

Pædagogisk skal man acceptere at eleven kan skifte selvstændigt men have hjælp til at finde ud af mellem hvad og hvorfor, der skal skiftes. Der tages udgangspunkt i at eleven kan klare en elementlæringsmodel, men skal have støtte til at få et overblik. Den tid, der her skal bruges til at skifte kan betyde, at man skal lave aftaler om pauser.

Da det er i opmærksomhedsfeltet kan en motorisk pauseaktivitet være hensigtsmæssig.

For gode ideer og hjælp - se i Håndbog om opmærksomhed

Eleven viser en moderat selvstændighed i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, indhold og kommunikation – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en lav selvstændighed i visuel hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk hukommelse, som her omfatter delelementer/enkeltdeler/figur og helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de strategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på. Benyt her elevens log-bog eller tidligere opgaver, hvor man skal gøre det samme. - se i Håndbog om hukommelse

Eleven viser en høj selvstændighed og kompetence i sprog som her omfatter sætninger, grammatik, sprogets struktur og system.

Pædagogik: at tydeliggøre elevens sproglige strukturelle strategier er en stor hjælp.

Eleven viser en moderat selvstændighed i sprog som her omfatter indhold og kommunikation (se pragmatik område 17)

Pædagogik: at tydeliggøre elevens sproglige indholds strategier er en stor hjælp f.eks. husk lige at ... og hvad betyder!

Eleven viser en moderat selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter enkeltelementer f.eks. små figurer, ansigtsudtryk, visuel enkelt strukturer og systemer f.eks. at kende rækkefølger i handlinger ud fra billedgenkendelse.

Pædagogik: at tydeliggøre elevens egne og mest relevante strukturelle billede - strategier er en stor hjælp.

Eleven viser en moderat selvstændighed og kompetence i visuel - billed dannelse som her omfatter helheder f.eks. overblik på scenen i sociale sammenhænge, ansigts- og kropsudtryk som følelse/gestalt, visuelt overblik f.eks. at kende sammenhænge mellem handlinger ud fra

billedgenkendelse.

Pædagogik: at tydeliggøre elevens eget overblik mellem handlinger og at støtte eksisterende overblik på situationer.

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk strategier, som her omfatter delelementer/enkeltdele/små figurer

Pædagogik. Benyt elevens finmotoriske styrke til at samle, håndtere med små ting – men husk at det skal være baseret på elevens kendte strategier

Eleven viser en moderat selvstændighed i handle – motorisk strategier, som her omfatter helhedsmæssige gestalter/oplevelser/grund – men kan nu behøve mere direkte hjælp til at genfinde de overblikstrategier som skal benyttes evt. ved at henvise til og vise eleven hvad opgaven går ud på.

Eleven viser en høj selvstændighed i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter de serielle regneprocesser dvs tallinieforståelse og struktur

Pædagogik. Benyt elevens egne modeller for at strukturere og opstille matematisk tænkning og handling Eleven har gode muligheder og motivation for at benytte og at udøve matematik.

Eleven viser en høj selvstændighed i den logisk/matematiske kompetence, som her omfatter klassifikationsprocesserne dvs. mængdelære og forståelse. Har en god helhedsopfattelse af logikken.

Pædagogik. Benyt elevens egne oplevelser af den logisk matematiske verden. Eleven har gode muligheder for at benytte og at opleve glæden ved matematik.

Eleven har en mindre grad af selvstændighed i den personlige kompetence som omfatter indsigt og handlen i eget liv. Pædagogik: Eleven har en række erfaringer man bør benytte som diskussion og til nuancering af personlige livsmål. Livserfaring bør samles i en log-bog, så man kan se sin egen udvikling. Der kan med fordel laves livsplaner for og sammen med eleven.

Eleven har et højt potentiale i den sociale kompetence som omfatter indsigt og handlen i det sociale liv. Pædagogik: Eleven har en række erfaringer man bør benytte som diskussion og til nuancering af social karakter. Social kognition eller erfaring bør samles i en log-bog så man kan anskue egen social udvikling. Der kan med fordel ses på social-livsplan sammen med eleven ved at give opgaver samt komme med egne erfaringer på livet

### **En person med mindreværd pga depressive persontræk**

<b>Bekymrende personlighedstræk:</b> ængstelig, uden vrede, usikker og mindreværdsfølelser, overfølsom overfor afvisning og kritik, behov for ukritisk social accept, overdriver.
---

**Eleven skal indstilles til professionel hjælp**

En sådan personlighed kan kendetegnes ved at være ængstelig, aldrig at vise hverken vrede eller glæde, have stor og omfattende usikkerhed og mindreværdsfølelse, overfølsom overfor afvisninger og kritik og et stort behov for at have ukritisk social accept fra andre. Kan ligeledes have tendens til at overdrive og fastholde sådanne overdrivelser.

Når der til denne gruppe "kun" er tilknyttet en persontræks parameter i modsætning til de tre andre grupper som har tilknyttet to persontræks grupper skyldes dette, at de udvalgte cases ikke på dette beskriveplan adskiller sig ret meget. Det er først i de psykologiske diagnosticerende systemer, at der kan skelnes mere skarpt. Da dette system er pædagogisk behøves der ikke være de skarpe afgrænsninger. Der er lagt vægt på, at den anvendte interventions pædagogik skal være konstruktiv og positiv støttende for personen.

Mindreværd er opstået som en form for manglende faglig stolthed og følelse af ikke at magte fagligt stof. Derudover er mindre værd ofte set i en sammenhæng med de personlige følelser, hvor man ikke kan klare situationer med store følelsesudsving f.eks. skilsmisse og død, og yderligere sammensat af de værdier som min familiekultur har

befordret. I nogle familier lærer børnene at håndtere kriser, og dette virker forebyggende på mindreværdsfølelsen.

Mindre værd er altså et særdeles komplekst begreb, og opleves derfor af alle personer meget stærkt.

Når vi

kommer i faglig, personlig og familiemæssig afmagt opleves mindreværd. Elever som har mindreværd som et

persontræk kan meget vel opleve, at det at lære i en skole bliver næsten uoverkommeligt – en indlæringsblokering.

Mindreværd og pædagogik

Mindreværd kan der arbejdes med i en pædagogisk sammenhæng. Det er her vigtigt at have læringssystemer

som er overskuelige, ensartede, entydige og materialer som støtter denne form for metodisk strukturering. Et

simpelt princip som instruktion, at øve sig til man selv siger at man kan, og derefter ganske få opgaver er et

virksom princip. Men meget få skole bøger er bygget op på denne måde. Når denne elevgruppe ofte har stor

glæde af multiple choice systemer, læs og forstå systemer samt mind maps med enkeltfunktioner skyldes

det den klare og sikre metodiske strukturering, der er indarbejdet i materialerne. Og så skal der være et evalueringssystem som eleven kan administrere og selv se hvilke opgaver som er lykkedes og hvilke som

skal arbejdes mere med

---

## Unge læring & personlige problemer

### Undersøgelse af 98 elever CEU- Kolding 2006

Denne mindre opfølgende undersøgelse har to formål:

- At klarlægge om der er sket en ændring ift. de tidlige to års undersøgelser vedrørende lærings- og persontræks problemer på CEU – VitusBering (undersøgelsen 2004 og 2005)
- At opstille en række pædagogiske metoder til forebyggelse i punktform.

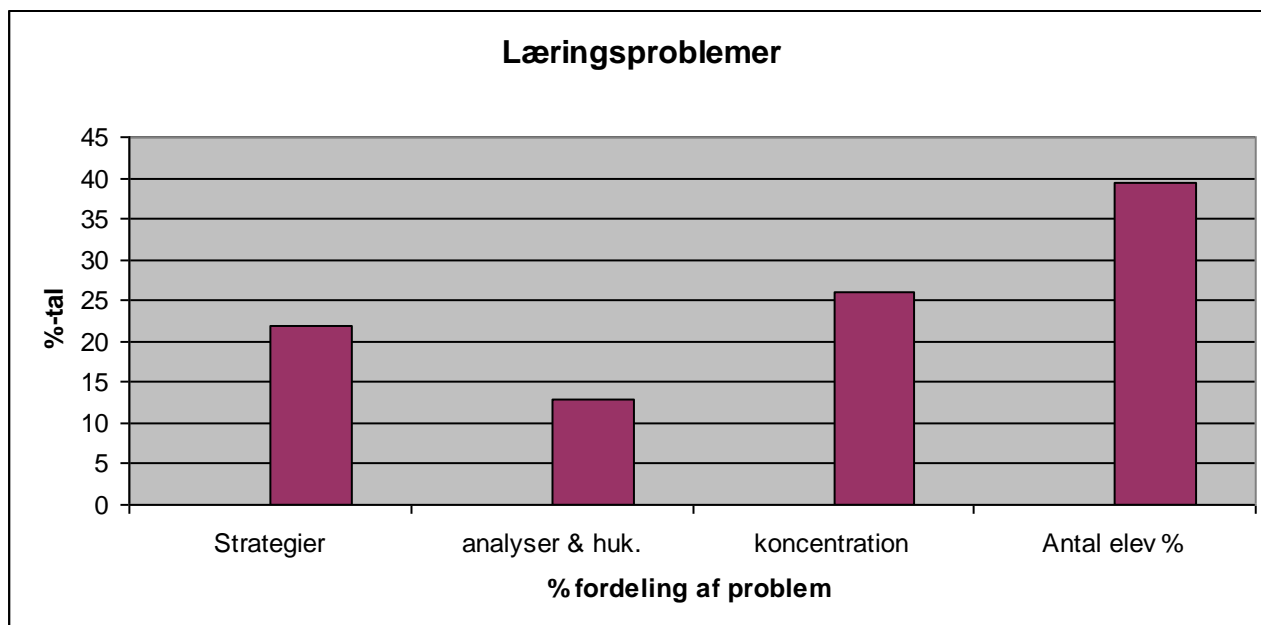
Det fremgår af 2006 undersøgelsen at næsten 40% af eleverne har fagligt relaterede vanskeligheder. Det omfatter tre kerne områder for læring: koncentration, ny læring og hukommelse samt at benytte tillærte strategier.

Koncentrations problemer omfatter 29 elever ud af de 98 og dermed 26% af årgangen. Det vil sige at ca hver 4 elev vil fremvise problemer med at holde opmærksomheden, koncentrationen og den nødvendige energi til at følge med i undervisningen.

Strategi problemer omfatter 24 elever ud af 98 og dermed 22% af årgangen. Næsten hver 4 elev vil vise problemer med at anvende de handlingsstrategier, der er en nødvendighed for at man kan opnå tilstrækkelig faglighed i et håndværksfag.

At lære nyt og huske dette omfatter 15 elever ud af 98 og dermed 13% af årgangen. Dvs at hver tiende elev viser problemer med at tilegne sig nyt fagligt stof og huske det på en måde så det kan genkaldes på en relevant måde.

Men det helt essentielle er hvor mange elever der samlet fremviser en eller flere af disse ret alvorlige problemer i deres læring. Her ses at 43 elever udgør det antal, der vil fremvise problemer og som vel med rette kan kræve en form for specialundervisning.



Strategier      analyser      koncentration      Antal  
& huk.      & huk.      koncentration      elev %

22            13            26            39,5

Hvilke pædagogiske metoder kan der så anvendes til at hjælpe disse 40 % af eleverne?

Koncentrationsproblemer:

- udpeg hvad der er det vigtigste på tavle/i bøger/i materiale
- korte opgaver og mange skift
- struktur af samme slags på undervisning og materialer
- et fysisk aktivt læringsmiljø
- altid få præcise og forståelige informationer
- der skal indlægges strukturerede pauser ca. hvert 15 min.

Strategi-problemer:

- hjælp til planlægning og overblik på givne opgaver
- at eleven selvstændigt kan rette egne opgaver
- klare forventninger til opgaveløsninger
- at kende til start og slut for opgaveløsning
- at benytte opgavestrukturer, der er kendt af eleven

Ny læring og hukommelse:

- få nye ting dvs samme struktur i metoden
- at bruge video optagelser af undervisningen for at kunne skabe et relevant trænings læringsrum
- at der altid står på tavle/materialer – hvad skal læres?
- at undervisningen er bygget op med tydelige instruktioner, der skal være ens og kendt for eleven
- at undervisningen indeholder et antal træningsopgaver, der er så stort i omfang at eleven selv får en opfattelse af en forståelse
- at opgaverne og opgaveløsningen bygger på en kendt model, som eleven kender fra sine øve ark og instruktion med forklaringer

Der kan på ovenstående baggrund iværksættes en undervisning, men denne bør støttes op af en log-bog eller en porte-folie, der kan fastholde elevens opgaver samt den progression, der må forventes. Det er for de 40% af eleverne helt nødvendigt, at der er mulighed for at fastholde egne opgaver og typer af opgaveløsninger gennem video, log-bøger m.m. For at denne indsigt kan optimeres vil det være hensigtsmæssig at eleverne får mulighed for at formidle det lærte til andre. Dette kan være særlige ”gentagelses” timer eller at eleven benyttes til hjælpelærer til nye elever.

Det anses for væsentligt at lærerne IKKE får merarbejde men at der kun skal tilføres eleverne mulighed for at hjælpe sig selv. Det er nu engang vigtigt at eleverne lærer at lære og opnår indsigt i egne læringsmodeller.

## **Didaktik-model**

Her anvendes den ret udbredte model som jeg første gang mødte ifb med DAMP elevs undervisning. Den er logisk og dækkende for den læringsmodel eleverne skal tilegne sig for at lære at lære:

De 8 H-er

- Hvad skal vi lave?	Indhold
- Hvorfor skal vi lave det?	Skabe overblik og meningsfuldhed
- Hvornår skal vi lave det?	Tidspunkter for start og slut
- Hvor skal vi lave det?	Sted relateret til tidspunkter
- Hvem laves opgaverne med?	Social organisering ex. Grupper, to og to
- Hvordan laver vi det?	Metoder
- Hvor længe laver vi det?	Tidsramme og planlægning
- Hvad skal vi lave bagefter?	At sætte denne opgave ind i sammenhæng med den næste.

Er der så overensstemmelse mellem de tidlige undersøgelser og denne sidste udvikling?  
 I 2004-2005 undersøgelsen var udfaldet at ca. 35% af eleverne fremviste læringsproblemer. Dette er nu steget til ca 40%. En stigning, der kan forklares med at flere fra bl.a. produktionsskoler samt flere sociale klienter skal ind i uddannelsessystemet. Der må således forventes en mere og mere problematiske læringstilegnelse hos eleverne på CEU-uddannelsesinstitutionerne.  
 Fordelingen på de enkelte læringsparametre ses også ændret. Nu er der flere med en problematisk koncentration og færre med informations- samt hukommelsesproblemer. Der ses ingen ændring i gruppen af elever med strategiproblemer. Ved at fastholde ovenstående begrundelse og betragtninger må dette ændrede udfald være sandsynliggjort. Men det gør ikke arbejdet lettere fordi eleverne har så stor spredning. Det er også en tiltagende problematik, når eleverne både fremviser koncentrationsproblemer, problemer med den udvalgte og fleksible opmærksomhed samt læringsmodeller for at tilegne sig nyt stof og huske dette. Så fra tidligere undersøgelser 2004-5 er der sket en skærpelse af elevernes problemer med tilegnelse af læring.

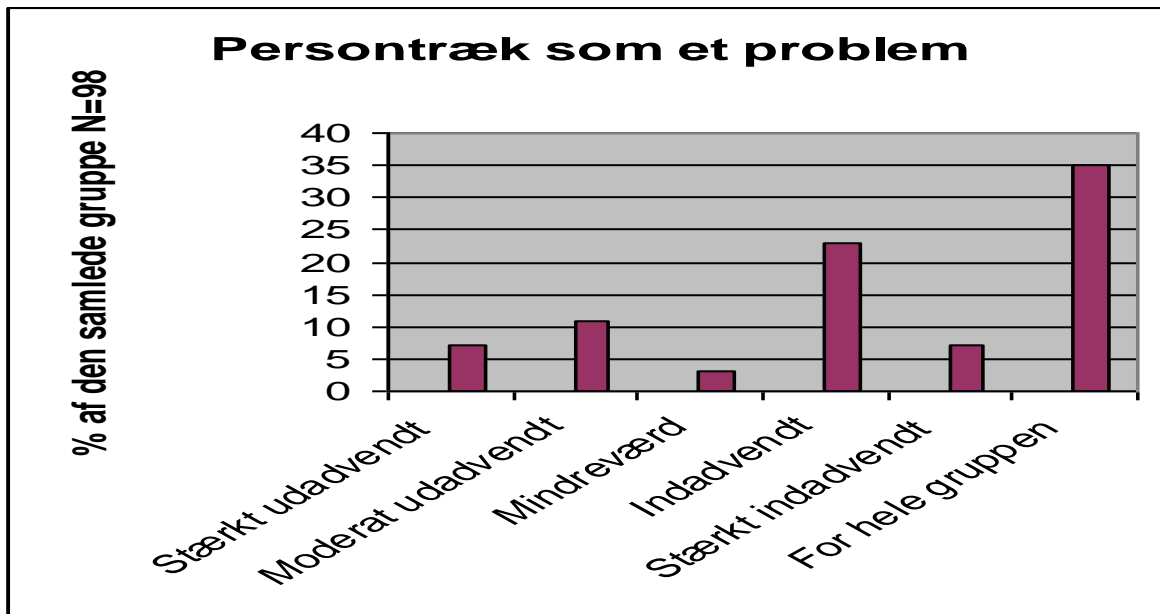
Handlingsstrategien kunne være at give CEU skolerne mulighed for at benytte mere strukturelt opbyggede materialer, udvikle metoder der bedre matcher gruppen af aktuelle elever samt at vejledningen forstærkes. Samtidig bør der være et udstrakt samarbejde mellem erhvervsskoler og produktionsskoler for at skabe trænings rum for de kommende elever.

I det følgende ses på elevernes persontræk.

I undersøgelsen fra 2004-2005 så man at % tallene var forhøjede på elevernes indadvendthed samt at antallet var 35% ud af den samlede årgang.

I 2006 undersøgelsen ses, at dette tal er faldet ganske lidt til 34% men at alle de udadvendte samt den mest indadvendte parameter også er faldet. Men den indadvendte parameter fastholdes som den klare "topscorer". Mønsteret er altså det samme i begge undersøgelser men der ses fortsat de neurotiske strukturer som en problematisk del af elevernes persontræk.





Stærkt udadvendt	Udadvendt	Mindreværd	indadvendt	Stærkt indadvendt	Antal elever %
7	11	3	23	7	35

Der kan også her opstilles en række pædagogiske metodiske hjælpestrategier for eleverne. Da der i denne undersøgelse er stor overensstemmelse mellem 2004-2005 anses det for nødvendigt at skabe et fokus på de indadvendte persontræk som det største problem.

For at forebygge her bør der tilbydes eleverne samtaler samt mulighed for i grupper at bearbejde egne usikkerheder som en del af deres personlige udvikling.

Det kan anbefales at:

- bearbejde elevens overdrevne forsigtighed
- at få nuanceret elevens fokusering på enkeltheder og detaljer
- at få realitetstænkning på egne præstationer
- at få egen ”stædighed” nuanceret så der ikke opstår låsning eller blokering for udvikling
- at der nuanceres på elevens påvirkelighedsgrad – så man ikke opfattes som medløber
- at man kan arbejde med egen egocentri – der findes andre mennesker i din verden
- at der skabes et beredskab for at eleven ikke opfatter sig selv så sårbar.
- at eleven bør nuancere sit umættelige behov for at få anerkendelse
- at følelser ikke behøver at svinge så meget men kan fastholdes ved en bevidsthed for situationer
- at eget udseende og tiltrækningssevne måske kan nuanceres bedre

Dette er kun muligt at bearbejde i sammenhæng med vejleder eller kontaktperson men det anses for nødvendigt at værkstedsleder ligeledes har en indsigt i disse forebyggende parametre.

Jeg har ved en tidligere lejlighed slået til lyd for at der blev uddannet vejledere og kontaktpersoner med det klare formål at foretage vejledning, rådgivning og også supervision. Men at vejlederne ikke skal beskæftige sig med egentlig terapi.

Da der kan forventes at de sociale matchgrupper 4 og 5 bliver en del af uddannelsessystemet er det på høje tid der skabes et grundlag for en sådan efteruddannelse. Men burde der ikke iværksættes et socialfondsprojekt der kunne være den afprøvende instans for ”hvilken vejledning skal der bruges – til hvad og hvornår?”

Munkholm vil gerne til et sådan projekt udvikle de nødvendige redskaber og materialer.

Steen Hilling, aut psykolog

Munkholm, Vongevej 5

7300 Jelling

e-mail: [sh@munkholm-kursuscenter.dk](mailto:sh@munkholm-kursuscenter.dk)

[www.hilling.dk](http://www.hilling.dk)

## **Psykologisk testning og pædagogisk vurdering**

*I en traditionel psykologisk test skal psykologen forholde sig neutral og resultatet af testen kan opgøres i en score, hvor eleven placeres i en skala eller i et hierarki. I en pædagogisk vurdering eller en afdækning arbejdes der dynamisk og i relationer. Artiklen gør rede for de forskellige former for testning og argumenterer for, at lærere i langt højere grad skal dygtiggøre sig inden for pædagogisk vurdering.*

### **Psykologisk testning**

*I dette afsnit lægges der vægt på de redskaber, som psykologerne benytter. Der er endnu ikke udviklet psykologiske test i Danmark, som er dynamiske eller som kan bruges til at afdække relationer mellem elev og lærer/tester.*

Der findes tre forskellige psykologiske testretninger:

- De normative test
- De funktionelle test
- Dynamiske test

### **De normative test.**

Den mest anvendte testretning i dette århundrede er de normative test, som afdækker en række funktioner, der kan omsættes i en standardiseringsmodel f.eks. IQ. En del af de marginaliserede elever er blevet udsat for denne type testning, og de vil derfor være karakteriseret ud fra en statistisk

normalfordelingskurve. Problemet med disse standardiserede psykologiske test er deres mangel på underliggende processer. Forudsætningen for testene er, at en given evne ses som en fastlåst struktur, som ikke umiddelbart kan ændres.

## **De funktionelle test**

Her får eleven afdækket en række styrker og svagheder ud fra en række givne problemløsningsopgaver. Disse kriteriebaserede psykologiske test er blevet anvendt i undervisningsplanlægningen i det håb, at de kunne hjælpe til en mere sikker planlægning. I praksis førte de kun til en begrænset træning i færdigheder, som eleven i forvejen ikke magtede. I dag bruges disse funktionstest kun til at afdække elevernes funktioner i regning, sprogfærdigheder og problemløsninger i forhold til givne opgaver. Det har nemlig vist sig, at eleverne ikke har den ønskede funktionelle stabilitet, og at man derfor kun får et øjebliksbillede af elevernes funktioner.

Hvis man derimod giver eleverne en intensiv træning af opmærksomhed over for egne præstationer og strategier, vil man se en markant ændring inden for ganske kort tid.

Funktionstestene afdækker ikke, som man troede, elevernes kognitive niveauer, men afdækker kun deres umiddelbare funktionsniveau.

## **De dynamiske test**

Der mangler testmodeller, som kan opfange det, der er eleven i en udviklingsproces, altså testmodeller som er dynamiske, hvor elevens potentialer kan afdækkes.

Flere psykologer Vygotsky, Feuerstein og Sternberg fokuserer på elevernes indlæringspotentialer, forstået som elevens kapacitet over for ændringer i læringsprocesser - både på funktions og relationsplanet. I den dynamiske testtradition er det i samspillet mellem tester og elev, at der kan forventes udvikling. Elevens udvikling går fra at være deltager i samspillet til at kunne handle selvstændigt og til at kunne interagere.

Denne form for dynamisk psykologisk test er ikke særlig udviklet i Danmark.

Disse tre primære testretninger er indlagret i forskellige psykologiske fagfelter.

Den normative er indlejret i behaviorisme, funktionstestene er udviklet sammen med

indlæringspsykologien, og den dynamiske testning refererer til social- og

personlighedspsykologien. Men al psykologisk testning er en analytisk disciplin og ikke udviklet med henblik på pædagogisk handling, og eleven er på ingen måde deltager i en debat vedrørende egne værdier eller muligheder.

## **Pædagogisk vurdering**

*Nu lægges der vægt på at se på den pædagogiske side af testningen og opfange den synsvinkel, som er pædagogikkens med henblik på at kaste lys over testningen.*

Pædagogikken har som formål overordnet at afklare tre vigtige spørgsmål:

- Hvordan ?
- Hvorfor ?

- Til hvad ?

Dette betyder, at de professionelle opdragere - lærerne og pædagogerne - påtager sig at vælge visse ”menneskelige egenskaber og beskaffenheder ud som værende mere ønskværdige end andre” (Grue-Sørensen, 1974 s.291). Et sådant valg indebærer refleksioner og etiske overvejelser om et værdigt menneskeliv, og hvad der er værdifuldt for den enkelte.

Pædagogikken kan opdeles i :

- Normativ pædagogik, som er en foreskrivende pædagogik
- Deskriptiv pædagogik, som er en analyse og beskrivelse af opdragelse
- Åndsvidenskabelig pædagogik, hvor opdragelse skal forstås som en funktion af kulturlivet.

I en pædagogisk vurdering vil de tre spørgsmål: hvordan, hvorfor og til hvad skulle ses i sammenhæng med de tre pædagogiske retninger. Hver af disse har sit eget domæne med selvstændige træk, og det er i kendetegnene man kan stille spørgsmål ?

I en foreskrivende pædagogik (det normative) vil svarene på hvordan, hvorfor og til hvad kunne tilfredsstilles gennem uddybende spørgsmål og kontante svar.

Hvordan benyttes den normative pædagogik i det daglige arbejde?

Ved at give ret entydige svar på undervisningsmæssige eller opdragelsesmæssige spørgsmål. F.eks. hvis Peter ikke vil sidde ned på sin plads i timen, så vil en adfærdsmodificerende pædagogisk handleplan være virkningsfuld for ham.

Hvorfor skulle der benyttes en normativ pædagogik?

Når der skabes et fast grundlag for handling vil Peter indordne sig, når der benyttes en adfærdsmodificerende pædagogik.

Hvad benyttes en normativ pædagogik til?

Ved at give begrundelser, der er erfarede på en måde, så step et medfører step to, og der er en begrundet sikkerhed for et resultat. Der skabes ikke en større forståelse, men der er sikkerhed for resultatet. Eksempelvis vil Peter ikke få begrundelser for, at der anvendes en adfærdsmodificerende pædagogik, men han selv og de andre vil kunne erfare, at det virker.

I den deskriptive pædagogik, som er en analyse og beskrivelse af opdragelse, vil der kunne sættes fokus på årsagerne til forskellige forhold og sammenhænge, ligesom disse sammenhænge vil kunne beskrives. Det er i den deskriptive pædagogik vigtigt at få belyst årsager. ”Hvordan” spørgsmålet vil derfor blive besvaret med:

”Hvordan mener du selv, at der kan skabes forandringer til at ændre din adfærd ? Hvorfor spørgsmålet vil forsøge at svare på :

”Kan du prøve at begrunde dine tanker, når du handler sådan, Peter, for så kan vi bedre hjælpe dig til at handle anderledes ?”.

Til hvad vil blive besvaret med et spørgsmål om:

”Hvad får du egentlig ud af at opføre dig på denne måde, og kan det overhovedet betale sig? ”

I den åndsvidenskabelige pædagogik forstås opdragelse som en kulturel betinget funktion, hvilket vil medføre at spørgsmålet – ”hvorfor” kan besvares med, at Peters omgivelser ikke er indrettet, så de giver muligheder for en hensigtsmæssig adfærd, og at Peter ikke kan udfolde sig på rimelig måde, fordi de snærende bånd forhindrer dette. ”Hvordan” spørgsmålet besvares med en tilrettelæggelse af ydre omstændigheder for Peter, så det bliver nemmere for ham at finde sine egne muligheder, og spørgsmålet ”hvad” vil blive besvaret med, at Peter vil indse, at de nye omgivelser vil give ham muligheder for at skabe en ny identitet med helt nye muligheder, netop for ham.

## **Normativ pædagogik**

I den normative pædagogik er det overvejelserne om handlingen, der fører til, at eleven får mulighed for at opnå et mere værdifuldt livsgrundlag.

Hvordan kan eleven få et mere værdifuldt liv ?

Hvorfor er det ønskværdigt ?

Hvad skal det bruges til ?

Almindelige pædagogiske vurdering kan bruges i den normative pædagogik, for så vidt at de kan bidrage til at afklare elevens forudsætninger i de personlige og sociale kompetencer. Den normative pædagogiks handlinger skal således kunne opleves af eleven selv, samt af de nære personlige relationer ved at der skabes et kvalitativt løft.

Dette løft behøver ikke at være med de store armbevægelser eller store sproglige udtalelser, men mere som en handling over for omverdenen. En positiv oplevelse hos eleven, som en følelse af at kunne slå til og føle sig stolt over at være blevet bedre til at begå sig personligt og socialt.

Det ønskværdige ved sådanne løft er, at der hos eleven skabes reel motivation, som forudsætning at tale om ”ansvar for egen læring”. Eleven kan, med forøget indsigt i sin egen personlige og sociale kompetence, formidle sig selv på et ”anvende-plan”. Og ikke nok med at eleven kan tage ansvar for sin egen læring og derfor ved noget om, hvordan han lærer, men i lige så grad ved, at han kan formidle sin indsigt til andre.

Eksempel:

Læreren: ”Peter, du er helt holdt op med at opføre dig voldeligt, hvordan kan det være ” ?

Eleven: ” Det kan ikke betale sig, for hver gang jeg slår, så kommer jeg til at tænke på, om jeg selv ville finde mig i at blive slået. Og det vil jeg jo ikke, så det er mere smart at gøre som de andre.

Lade være med at slå ”.

## **Deskriptive pædagogik**

I den deskriptive pædagogik er domænet kendetegnet ved, at der foretages analyser og beskrivelser af opdragelsen.

Hvordan vil man kunne opnå dette ?

Hvorfor er dette ønskværdigt ?

Til hvad skal det anvendes, og hvordan vil det blive anvendt ?

I den deskriptive pædagogisk vurdering lægges vægten på en analyse, som fører frem mod en beskrivelse.

Der gennemarbejdes mange forskelligartede cases med tilhørende diskussioner i samarbejde med fagfæller, så der til sidst fremstår en form for enighed om analysens hensigt og den efterfølgende beskrivelse. Det er derfor almindeligt, at de enkelte institutioner selvstændigt opbygger deres beskrivesystem ud fra de forlæg som findes, så der fortsat i gruppen af testkonsulenter findes en konsensus eller overensstemmelse. På alle institutioner og skoler findes særlige kulturer og værdisæt, som pludselig bliver åbne og tydelige, og der lægges an til diskussion. En pædagogisk afdækningskultur vil på mange institutioner/skolen betyde, at værdigrundlag og kulturer bliver

tydelige, og dette medfører diskussioner set i forhold til de elevforudsætninger, som den pædagogiske afdækning medfører i det normative domæne.

### **Åndsvidenskabelig pædagogik**

Den åndsvidenskabelige pædagogik refererer til en forståelse af opdragelsens funktion i kulturlivet. Ved at arbejde med pædagogisk vurdering ud fra først en normativ, herefter en deskriptiv pædagogisk synsvinkel følger naturligt, at der sættes fokus på forståelsen af opdragelsens funktion. Det er en udvikling, som testkonsulenten - via sin uddannelse som testkonsulent- gennemløber. I den pædagogiske afdækning er der først arbejdet med at få en pædagogisk viden om elevens forudsætninger (kompetencer), hvorefter elevens muligheder (potentialer) er analyseret og diskuteret med relevante fagfæller. Til sidst beskrives, hvilke konsekvenser, der kan udledes for praksis. En praksisændring kan indeholde andre mål og metoder, samt et andet indhold, men nok så vigtig er selve organiseringen af elevens læringsmiljø.

Det er i denne proces fra normativ over deskriptiv til en åndsvidenskabelig pædagogiktænkning, at testkonsulenten skal blive opmærksom på, hvilket ansvar rollen indeholder, og at dette indebærer nødvendigheden af indsigt, forståelse og formidling både i forhold til eleven og til dennes pårørende.

I uddannelsen som testkonsulent forventes det, at konsulenten kan forholde sig til opdragelsens funktion.

### **Pædagogik i forhold til psykologi**

Forholdet mellem pædagogik i psykologi er stadig et diskussionsobjekt. Hvis pædagogik forstås som anvendt psykologi, er der problemer i forhold til opdragelse og undervisning, fordi disse områder ligger uden for psykologiens område. Heller ikke etikens område, forstået som værdidomme om menneskelige egenskaber og handlinger, hører til i psykologien.

Alt dette taler for at betragte pædagogikkens område som værdiovervejelser på et kvalificeret grundlag, og at psykologien skal betragtes som en hjælpedisciplin til det pædagogiske arbejde. I så fald fordrer det en omfattende indsigt hos de fagpersoner, som skal varetage det pædagogiske område.

### **Pædagogisk vurdering i forhold til psykologisk testning**

Pædagogisk vurdering/afdækning er en tænke, analyse og beskrivemåde, hvor pædagogisk uddannede testkonsulenter hjælper med at kvalificere elevens valg. Pædagogisk vurdering er kendetegnet ved:

- At være handlinger i forhold til overvejelser om elevens egenskaber og muligheder for at opnå et mere værdifuldt livsgrundlag.
- At der foretages analyser og beskrivelser af opdragelse
- At der bibringes en forståelse af opdragelsens funktion i en samfundsmæssig sammenhæng.
- at samtalen, handlingen og kommunikationen er på elevens forståelsesniveau.

Målet er, at eleven oplever sig som kvalificeret og derfor kan gå ud af en pædagogisk afdækning med en større forståelse af sig selv og sine ressourcer.

For testkonsulenten er selve testen et middel til at opnå en struktureret indsigt i en elevs læring og kompensationsmekanismer. Ud fra denne viden planlægges de pædagogiske handlinger med udgangspunkt i elevens potentialer. Men elevens værdier og motivation skal altid danne grundlag for de pædagogiske handlinger, og eleven skal til enhver tid være deltager og med i alle beslutninger.

### **Psykologisk testning i forhold til pædagogisk afdækning**

Psykologisk testning er en analytisk vinkel på elevens personlige, kognitive og sociale evner og færdigheder, og der eksisterer intet krav om, at testningen skal diskuteres med eleven endsige omsættes i handling. Testningen kan blot være en analyse, der beskriver en elevs kognitive potentiale omsat til en standardiseret eller statistisk score for evner eller intelligens.

Psykologisk testning er kendetegnet ved:

- at analysere en række funktioner hos en elev, som omsættes til en standardiseringsmodel
- at eleven får analyseret styrker og svagheder ud fra en række givne problemløsningsopgaver

Konklusionen må være, at psykologien bidrager med analyserne, og at de personlige, kognitive og sociale mønstre teoretisk funderes i psykologiens emne. Pædagogikkens teori og praksis fastholdes i at bidrage til at gøre en elevs liv værdifuldt både for ham selv, de nære omgivelser og for hele samfundet ved at fremme praktisk anvendelige vinkler for udvikling og læring.

### **Pædagogisk Analyse System (PAS), som pædagogisk vurderingssystem**

PAS er udviklet med det formål at analysere elevens potentialer, og der afdækkes sociale-, indlærings-, udviklings- og personlige problemer såvel som potentialer, og afdækningen optages på videobånd. Under afdækningen må eleven gerne spørge og være deltagende, samtidig med at ”testeren” gerne må forsøge at finde andre veje for at finde en løsning på opgaverne. Dette samspil er væsentlig for, at afdækningen og den senere analyse får værdi, idet den i høj grad baserer sig på den samtale, der foregår mellem de enkelte opgaver.

Af psykologiske discipliner benyttes indlærings-, udviklings-, kognitions-, neuropsykologi samt socialpsykologi, og Howard Gardners intelligensstærkning inddrages. Elever har forskellige indlæringsveje og forskellige stærke og svage intelligenser, så indfaldsvinklen til læring skal være med vægt på potentialer og udviklingsmuligheder.

Efter en analyse af afdækningen formidles resultatet til eleven, og det må aldrig blive som en envejskommunikation. Gennem samtale og eventuelt ved at vise eleven videoklip fastholdes en dialog om elevens kompenseringer og læringsstrategier.

Denne dialog stiller store krav til testeren, da formidlingen skal være en udvidelse af elevens selvindsigt, teoretisk såvel som praktisk. Efter en sådan samtale skal eleven have fået en mere klar opfattelse af at have fået styrket sine potentialer og af at kende sig selv bedre, som person, socialt indlærings og udviklingsmæssigt.

Det er lærerne/pædagogerne som i samarbejde med eleven opstiller pædagogiske undervisningsplaner og udvikler metoder omkring elevens dannelse.

## **JobPAS til elever med særlige behov**

I almindelige kendte job søgningsmodeller er der lagt meget vægt på at der findes en ”normal” udvikling. Både jobindex, jobzonen, Ofir og jobbank med flere forudsætter at man kan læse, orientere sig på komplekse hjemmesider og har en række erfaringer med at udsøge job. Et godt eget kendskab til sin personlighed, sociale styrker samt nogle beskrevne faglige kompetencer og dermed eksaminer. Helst skal der være et godt skrevet CV og overblik på tidligere job. Kort og godt en rød tråd i min arbejdsidentitet.

Men hvad med dem, der ikke har ovenstående forudsætninger?

Der kan med fordel skabes en anden form for potentiale og kompetencebaseret job-søgningsmodel, der har som formål at:

*På baggrund af potentiale og kompetencevurdering at fremkomme med en realistisk handleplan for indtræden på job markedet.*

JobPAS skal kunne vurdere en ung eller voksen persons potentialer og ud fra en sådan vurdering opstille en realistisk handleplan for arbejdsidentiteten.

Job PAS skal kunne:

- vurdere en persons særlige potentialer og kompetencer på
  - o sproglige områder
  - o visuelle områder
  - o motoriske områder
  - o logisk/matematiske områder
  - o personlighed
  - o sociale habitus

Job PAS skal ydermere være i stand til at foretage en vurdering af basale forudsætninger:

- opmærksomhed/koncentration i forskellige sammenhænge
- hukommelse i forskellige situationer
- informationsanalyser dvs hvordan man tilegner sig nyt
- strategianvendelse dvs hvordan bruges den erfaring man har erhvervet sig og på hvilket niveau og hvordan tænker man!

JobPAS skal på dette datagrundlag være i stand til at analysere og opstille en handleplan for personen:

- et IT system skal kunne analysere data fra personen så der umiddelbart efter indtastning/indskrivning i guidede skemaer kan fremkomme et resultat til personen. Og dette udskrift skal være grundlagt for den videre samtale – til en realistisk ressourceprofil

Hvilke personer drejer dette sig om?

Hvilke personer skal anvende JobPAS?



Der foreligger fra Munkholms mange undersøgelser<sup>1</sup> en rig dokumentation for at der er behov for anderledes opbyggede job søgningsmodeller. Modeller der kan trække anderledes data ud af personer, der har anderledes forudsætninger. De fleste vil være unge, som kan karakteriseres som personer med særlige behov for at udvikle faglige kvalifikationer, personlighed og social habitus<sup>2</sup> Der er i samarbejde med Forskningsstyrelsen og DPU gennem to afprøvede projekter<sup>3</sup> udviklet en beskrivemodell til PAS systemet. Den præsenteres efterfølgende da det er denne model, der blive anvendt i hele opbygningen af JobPAS.

I den opstillede model ses illustreret de aktive dele i projekt JOBPAS. Modellen består af tre indre dele og en ydre del:

Første og inderste del skal illustrere *den pædagogiske kerne* med de processer og handlinger som befordrer aktiv læring – her forstået som en faglig-, personlig-, social- og kulturel læring gennem handlingskompetencer.

Den anden del skal opfattes som *den psykologiske del*, der omfatter grundlæggende former for opmærksomhed, hukommelse, informationsanalyser og erfaringsdannelse/kognition i forhold til *faglige områder* – sproglig-, visuel-, motorisk-, det musikalske og logisk/matematisk læring, den personlige udvikling – ambition og selvhævdelse, fællesskab og samhørighed og idealer, mål og værdier, den sociale udvikling - social kognition, relationskompetence og sociale handleformer, samt den kulturelle udvikling set ud fra personens "livshistorie"

Den tredje del omfatter *den organisatoriske opbygning*. Det er de ramme- og styringskrav, der er til at være på et arbejdsmarked. Det anses for væsentligt, hvilken organisation man kan trives i – er der behov for stram styring, en demokratisk samtale om rammerne eller er der selvstændighed i forhold til at opgaver skal løses til en bestemt dato og man kan så have fx en hjemmearbejdsplads.

Ligeledes, hvordan man organiserer sig fx om der er stående arbejdspladser, siddende eller stor/lav aktivitet ved arbejdspladsen ol. Udearbejdspladser er noget andet end indarbejdspladser og hvor ville man som person trives bedst.

---

<sup>1</sup> Horsens Udviklings og Produktionshøjskole, Socialfundsrapport; NordFyns Folkehøjskole, Socialfundsrapport; Erhverveskolen og produktionshøjskolen på Bornholm, Socialfundsrapport, Undersøgelse af alle matchgruppe 4 og 5 unge fra Haderslev Kommune samt undersøgelser af unge på opholdsteder.

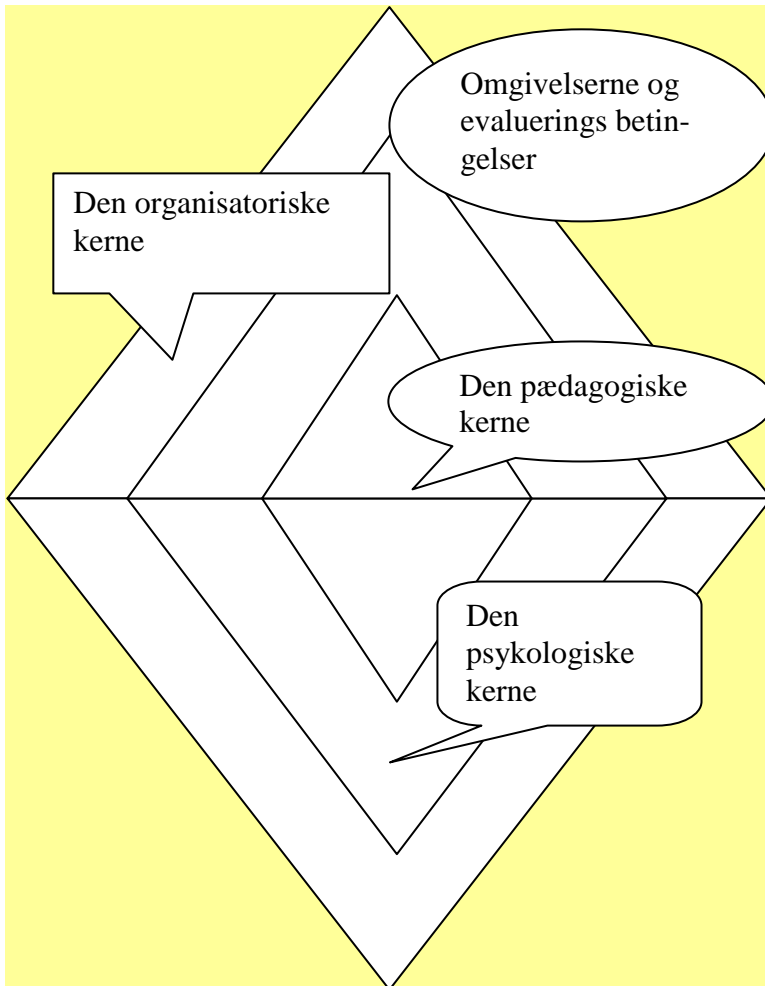
<sup>2</sup> <http://ivaerksaetter.emu.dk/mvu/undervisere/habitus.html> På den ene side er habitus en disposition for fortolkning og for generering af praktikker, og er således med til at forme vort perspektiv på verden og afgrænse de handlemuligheder, vi har i en given situation. På den anden side er vi frit reflekterende og handlende væsener inden for det perspektiv, vi nu engang har på verden, og med vore handlinger påvirker vi den verden, vi lever i. Omgivelsernes strukturer genfindes i os, men vi er også selv aktive omskabere af disse strukturer. Habitus er for kulturen, hvad den genetiske arv er for organismen.

Fra Wikipedia [http://en.wikipedia.org/wiki/Habitus\\_\(sociology\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Habitus_(sociology)) **Habitus** is a complex concept, but in its simplest usage could be understood as a set of acquired patterns of thought, behavior, and [taste](#)<sup>[1]</sup>. These patterns, or "dispositions", are the result of internalization of culture or objective social structures through the experience of an individual or group. The concept of habitus has been used as early as [Aristotle](#) but in contemporary usage was introduced by [Marcel Mauss](#) and later re-elaborated by [Pierre Bourdieu](#).

<sup>3</sup> RITA projektet, der omhandler inkluderende praksis. Der findes allerede nu 6 artikler om resultaterne. Henvendelse [www.munkholm.cc](http://www.munkholm.cc)

MPM (materialer og pædagogiske metoder) projektet, der er en undersøgelse og udvikling af nye undervisningsmaterialer, som er evidensbaseret. Resultaterne vil foreligge i begyndelsen af 2010. Projektet kører dd. for fuld styrke med indsamlinger i datafasen.

Det er med en sikker bevidsthed, at der arbejdes med skiftet mellem personlig identitet og arbejdsidentitet.<sup>4</sup>



Det er særligt interessant, at vores personlige identitet oftest er sammensat af vore arbejdsidentitet og familierolle, ligesom det er interessant at vores arbejdsidentitet er sammensat af social habitus/livshistorien og vores persontræk.

Og så den sidste del, som "kun" vil indgå i JobPAS ved at der i IT modellen opstilles en evalueringsmulighed.

Dette skaber en særlig indsigt i personer, der kan have svært ved at udtrykke sig om deres egen opfattelse af faglig, personlig og social udvikling. Evalueringsmodellen indbygning anses for vigtig, da der er set at et skift fx i en arbejdsleder er skabt helt andre forudsætninger og sådanne ændringer kan med den opstillede model fanges og der kan iværksættes aktiv handlen for at genoprette et job til personen.

---

<sup>4</sup> Hilling, (2002): Motivationen grundlag, Munkholm Forlag & Hilling, (2000) Hjerne og personlighed, Munkholm forlag

JobPAS modellen er opstillet på baggrund af de mange data, der findes om matchgruppe 4 og 5 (den nuværende gruppe 3) og er opbygget ud fra forskningsmæssige sammenhænge.

Se på [www.munkholm.cc](http://www.munkholm.cc)

Mvh Steen Hilling